

SPORT KIYIMLARI UCHUN MO'LLANGAN TRIKOTAJ MATERIALLARINING FIZIK- MEXANIK XUSUSIYATLARI TADQIQI

Obidova Irodaxon Nozimjonovna

Farg'ona politexnika instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: *Sport kiyim turlariga bo'lgan ehtiyoj va talablarni o'rganish hamda ularda yuzaga kelayotgan muammolarni bartaraf etish maqsadida zamonaviy uskunalarda asosida gazlamalar tahlili o'tkazildi. Sport kiyimlari uchun deformatsiyalanishga chidamli matolar tanlandi.*

Kalit so'zlar: *Sport kiyim, deformatsiya, uzilishdagi kuch, og'irligi, qalinligi.*

Jahonda bugungi kunda yangi texnologiyalarni joriy etish orqali to'qimachilik va tayyor tikuv-trikotaj mahsulotlari sifatini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jahon to'qimachilik bozorida tikuv-trikotaj mahsulotlari uchun materiallar ishlab chiqarish 120 mlrd m.kv. ni tashkil etadi. To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoati rivojlanishini har tomonlama tahlil qilish, raqobatning kuchayishi sharoitida jahon bozorining o'zgaruvchan konyukturasi sohani davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishiga, yanada barqaror va jadal rivojlanishi mexanizmlarni ishlab chiqishni taqazo etmoqda. Trikotaj asosida yangi materiallar va buyumlar ishlab chiqarishda alohida e'tibor, eksportbop mahsulotlar hajmini oshirish, chetdan kirib kelayotgan import oqimini kamaytirish va aholini o'sib borayotgan talabini qondirishga qaratilishi katta ahamiyatga ega. [1]

Ma'lumki, trikotajning to'qima tuzilishi yoki iplar tarkibi o'zgarsa, uning fizik-mexanik xususiyatlari ham o'zgaradi. Trikotaj mahsulotlaridan foydalanish vaqtida iste'molchilar uchun qulay sharoitni ta'minlovchi asosiy xususiyatlardan biri havo o'tkazuvchanlik hisoblanadi.

Havo o'tkazuvchanlik koeffitsiyenti V ($\text{sm}^3 / \text{sm}^2 \cdot \text{sek}$) quyidagi formula bo'yicha aniqlanadi

$$B = \frac{V}{S \cdot T} \text{ cm}^3 / \text{cm}^2 \cdot \text{sek} \quad (1)$$

bu yerda: V - berilgan bosim farqida mato orasidan o'tayotgan havo miqdori $\Delta R, \text{cm}^3$;

S - mato maydoni, sm^2 ;

T - mato orasidan o'tayotgan havoni o'tish vaqti, sek.

Quyidagi jadvalda trikotaj to'qimalarning fizik – mexanik ko'rsatkichlari keltirilgan.

1-jadval

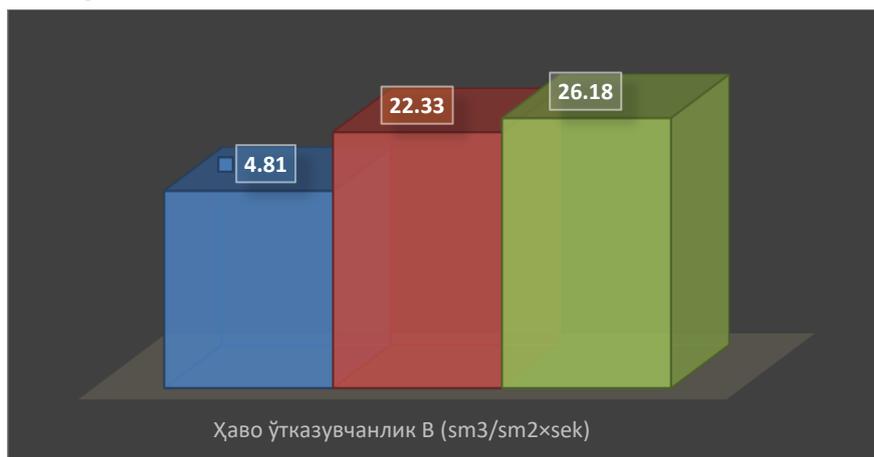
Ko'rsatkichlar	Variantlar			Standart bo'yicha
	I	II	III	
Iplarni turi, chiziqli zichliklari	Poli estr va	3 ipli	S uprem	

		laykra 2 ipli 30/150	30/75 laykrali		
Havo o'tkazuvchanlik V ($\text{sm}^3/\text{sm}^2 \cdot \text{sek}$)		4.8 1	22 .33	2 6.18	Ustki kiyim 40 -100 GOST 31410-2009
Uzilish kuchi R (N)	Bo'yi bo'yicha	85	29 7	2 01	Kamida 80N GOST 28554
	Eni bo'yicha	605	71 2	1 57	
Uzulishgac ha cho'zilish L (%)	Bo'yi bo'yicha	212 .6	16 2.2	1 33.7	6N da 40% gacha 1 grupp 6 N da 40-100% gacha- 2 guruh GOST 28554
	Eni bo'yicha	155 .1	16 8.1	2 94.2	
Qaytmas deformatsiya ϵ_n (%)	Bo'yi bo'yicha	3	12 .8	3 0	15-20% dan ko'p emas GOST 28882
	Eni bo'yicha	8	68	5 9	
Qaytar deformatsiya ϵ_o (%)	Bo'yi bo'yicha	97	87 .2	7 0	
	Eni bo'yicha	91	32	4 1	
Ishqalanishga chidamligi l (ming. aylana)		400 00 dan yuqori	40 000 dan yuqori	4 0000 dan yuqori	30-60 od-y 61-120 mustahkam GOST 16486

Yaratilayotgan kiyim-kechaklar uslubiga qarab turlicha talablarni o'z ichiga oladi, shuningdek sport buyumlari assortimenti ham tarkibida qulaylik, estetik, va ekspluatatsiya jarayonida hamda iste'molchi talabiga mos tushuvchi sport kiyimlarini yaratish uchun trikotajning 30/1 suprem va 30/150 2 ipli mato turlaridan tahlil o'tkazildi. Bunda materailarning havo o'tkazuvchanligi, uning qalinligi, matoning uzilishdagi kuchi, matoni deformatsiyasi, ishqalanishga chidamliligi aniqlandi. Suprem matosining qalinlik darajasi 0.0258 mmni tashkil qildi.

Trikotaj to'qimalarning xomashyo tarkibi bir xil bo'lib, poliestr va laykra ipidan foydalanib ishlab chiqilgan. Tadqiqot o'tkazilayotgan sport kiyimi uchun mo'ljallangan

trikotaj to'qima namunalarining havo o'tkazuvchanligi $4.81 \text{sm}^3/\text{sm}^2 \cdot \text{sek}$ dan $26.2 \text{sm}^3/\text{sm}^2 \cdot \text{sek}$ gacha o'zgardi.

1-rasm. Trikotaj to'qimalarning havo o'tkazuvchanlik gistogrammasi

Eng kam havo o'tkazuvchanlik trikotajning 1-variantida aniqlandi va uning ko'rsatkichi $4.81 \text{sm}^3/\text{sm}^2 \cdot \text{sek}$, eng ko'p havo o'tkazuvchanlik esa 3-variantida bo'ldi. 3-variantda havo o'tkazuvchanlik $26.2 \text{sm}^3/\text{sm}^2 \cdot \text{sek}$ ni tashkil etdi.

Trikotajning sifatini belgilovchi ko'rsatkichlaridan biri uning pishiqligi hisoblanadi. Trikotajning pishiqlik xususiyati uning uzilish kuchi va uzilishgacha cho'zilishi ko'rsatkichlarida shakllanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Nozimjonovna, O. I., & Xusanboyevna, I. D. (2022). ZAMONAVIY TRIKOTAJ TO'QIMALARINING HOZIRGI KUNDAGI AHAMIYATI. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(4), 577-580.

2.Nozimjonovna, O. I., Madaminovich, K. K., Umarjanovna, R. S., & Maqsud o'g, E. M. M. (2022). ANALYSIS OF PHYSICOMECHANICAL PARAMETERS OF NEW PATTERNED KNITTED FABRICS OBTAINED ON KNITTING MACHINES WITH TWO CIRCULAR NEEDLES. International Journal of Advance Scientific Research, 2(09), 1-9.

3.Obidova Irodaxon Nozimjonovna. (2022). CONSTRUCTIVE ANALYSIS OF MODERN CIRCULAR NEEDLE KNITTING MACHINES. American Journal of Applied Science and Technology, 2(06), 75–79.

4.Qaxxorovich, N. Q., Juraevich, Y. N., Nozimjonovna, O. I., & Baxtiyorovna, N. B. (2021). The Perspective Directions For The Development Of Sericulture. The American Journal of Engineering and Technology, 3(09), 24-27.

5.Uralov, L., Obidova, I., Nizamova, B., Kholiqov, K., Ohunov, R., & Mamatova, X. (2023, June). Analysis of the effect of technological parameters of physical and mechanical indicators of two-layer knitted fabrics. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2789, No. 1). AIP Publishing.

6.Обидов, Н. Г. (2019). Фрезерные дорожные машины в условиях эксплуатации в жарком климате узбекистана. In Подъемно-транспортные, строительные, дорожные, путевые машины и робототехнические комплексы (pp. 377-379).

7.Таджиходжаева, М. Р., & Обидов, Н. Г. Конструктивные системы в природе и дорожных машинах. Рецензенты: генеральный директор РУП «Гомельавтодор» СН Лазбекин, 124.

8.Рузибаев, А. Н., Обидов, Н. Г., Отабоев, Н. И., & Тожибаев, Ф. О. (2020). Объемное упрочнение зубьев ковшей экскаваторов. Universum: технические науки, (7-1 (76)), 36-39.

9.Набиев, Т. С., Обидов, Н. Г., & Умаров, Б. Т. (2021). О методике оценки физико-механических свойств картофеля. In Приоритетные направления научных исследований. Анализ, управление, перспективы (pp. 20-24).

10.Bahadirov, G., Umarov, B., Obidov, N., Tashpulatov, S., & Tashpulatov, D. (2021, December). Justification of the geometric dimensions of drum sorting machine. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 937, No. 3, p. 032043). IOP Publishing.

11.Fayziev, P., Zamir, K., Abduraxmonov, A., & Nuriddin, O. (2022). Solar multifunctional dryer for drying agricultural products. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 12(7), 9-13.

12.Bahadirov G.A., Obidov N.G', & Sultonov T.T. (2021). ILDIZ MEVALARNI SARALASHDA RESURS TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. Ресурсосберегающие технологии на транспорте, 22 (1), 101-104. doi: 10.24412/cl-36897-2021-1-101-104

13.Gayrat, B., Bekhzod, U., & Nuriddin, O. (2022). DETERMINATION OF ANGLES OF SLIDING AND ROLLING OF POTATO TUBERS ON SURFACES CONSISTING OF DIFFERENT MATERIALS. Universum: технические науки, (4-12 (97)), 24-26.

14.Бахадиров FA, У. Б. (2021). Обидов HF Картошка туганакларини саралаш учун янгича конструкциядаги барабанли саралаш машинаси. Научно-технический журнал ФерПИ. Фергана, (1).

15.Sodiqovna, A. M., Abdurashidovna, E. R., & Uktamovna, A. D. (2021). Study of female abnormal body types and analysis. Journal INX-A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal, 333-335

16. Yusupova, D., & Butayeva, N. (2022). KATTA YOSHDAGI AYOLLAR UCHUN KIYIM ASSORTIMENTIGA ISTE'MOLCHILARNING EXTIYOJLARINI O 'RGANISH. Science and innovation, 1(A7), 496-500.

17. Sovridinova, M. H., & Yusupova, D. U. (2021). KATTA YOSHDAGI AYOLLAR KIYIMLARIGA BO'LGAN TALABLARNI ANIQLASH. Евразийский журнал академических исследований, 1(9), 675-679.

18. Yusupova, D. U., & Sovridinova, M. X. (2020, November). O 'ZBEKISTONDA KEKSAYGAN AYOLLAR UCHUN KIYIM-KECHAK DIZAYNIDAGI HOZIRGI DAVLAT VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI. In Archive of Conferences (Vol. 9, No. 1, pp. 190-192).
19. Samievna, T. S., Mirkomilovna, R. M., & Obidovich, K. V. (2021). The professional pedagogical activity in modern education. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(9), 275-277.
20. Maxmudjon, T., & Abdurakhimova, M. (2022). THE METHODS OF WELDING DETAILS OF SEWING ITEMS FROM THERMOPLASTIC MATERIALS. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(12), 125-132.
21. Xoshimova, M. X. Q., & Tursunova, X. S. Q. (2021). Kombinatsiyalashgan yengli ayollar paltosining konstruktiv shakllari tahlili. *Scientific progress*, 2(8), 622-626.
22. Xoshimova, M. X. Q., & Yuldasheva, D. B. Q. (2021). IPAK MATOLARINING TURLARI VA ULARNING TAHLILI. *Scientific progress*, 2(8), 627-633.
23. Muhammadrasulov, S. X., Xoshimova, M. X., & Mominov, B. B. (2023). STUDY OF PHYSICAL AND MECHANICAL PROPERTIES OF SILK FABRICS AND THEIR ANALYSIS. *European Journal of Emerging Technology and Discoveries*, 1(3), 28-34.
24. Рустамова, М. Ф. К., & Рустамов, М. А. У. (2022). Изготовление современных искусственных нитей для пошива одежды на производстве АО «Ферганаазот». *Science and Education*, 3(5), 584-590.
25. Jaxongirovna, X. D. (2022). ZAMONAVIY KIYIM TIKISHDA TRANSFORMATSIYA USLUBLARINING O 'RNI. *Uzbek Scholar Journal*, 7, 112-117.
26. Tursumatova, S., Tursunov, D., & Isroilova, N. (2023). Research on the Production of Special Clothing for Car Repair Workers, Taking into Account Human Ergonomic Characteristics. *Eurasian Research Bulletin*, 17, 204-209.
27. Орипов, Ж. И. О., Валиев, Г. Н., & Турдиев, М. (2021). Исследование влияния способа производства шёлка-сырца на его качественные характеристики. In Сборник научных трудов Международной научной конференции, посвященной 150-летию со дня рождения профессора НА Васильева (pp. 63-67).
28. Валиев, Г. Н., Орипов, Ж. И., & Турдиев, М. (2019). Улучшение качества намотки креповых нитей на крутильных машинах. *Актуальная наука*, (11), 9-12.
29. Nozimjonovna, O. I. (2022). Constructive analysis of modern circular needle knitting machines. *American Journal of Applied Science and Technology*, 2(06), 75-79
30. Sodiqovna, A. M. (2022). Notipaviy qomatli ayollarga reglan bichimli yeng turlarini avfzalligi. *PEDAGOGS jurnali*, 13(1), 130-133.
31. Ulugboboyeva, M. M. (2021). Creation of new modern clothes from national fabrics. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 2(11), 63-68.
32. Maripdjanovna, U. B. M., & Valiyevich, X. J. (2021). Research and analysis of physical and mechanical properties of the national fabric-adras. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 2(12), 77-88.

33. Maripdjanovna, U. B. M., & Xilola, T. (2022). Problems of automation of technological processes of sewing manufacturing. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(1), 550-553.

34. Ulug'boboyeva M. Development of the Concept of a Collection of Dresses from Khonatlas Fabric // *Eurasian Journal of Engineering and Technology*. – 2022. – Т. 10. – С. 121-124.

35. Samiyevna, T. S., & Raxmatovna, M. S. (2022). The importance of creating embroidery patterns from the methods of artistic decoration in the light industry. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 3(5), 1-10.

36. Tursumatova, S. (2022). Selection of sewing machines and establishment of manufactured assortments. *American Journal of Applied Science and Technology*, 2(06), 42-46.

37. Sodiqovna A. M., Abduqodirovna B. R. N. NOTIPAVIY QOMATLI AYYOLLARNING O'LCHAMLARI VA TANA TURLARINING FARQLANISHI // *Science and innovation*. – 2022. – Т. 1. – №. А3. – С. 284-288.